

Apie medžių genėjimą – iš profesionalų lūpų

Laima STONKUVIENĖ

Kretingos muziejaus Baltojoje salėje bei muziejaus dvaro parke dvi praėjusios savaitės dienas vyko mokslinė-praktinė konferencija „Istorinių parkų išsaugojimas ir jų priežiūra“, skirta Lietuvos istorinius parkus ir miestų medžius prižiūrinčių institucijų ir botanikos parkų specialistams, muziejininkams bei visuomenei.

Konferencijoje buvo apžvelgtos genėjimo priežastys, aptartas įvairioms medžių grupėms tinkamiausias genėjimo laikas ir jautrios genėjimui medžių rūšys, pagrindinės genėjimo klaidos. Kaip taisyklingai genėti parko medžius mokė Lietuvos arboristų asociacijos atstovai, kurie parodė, kaip pažeistą medį apsaugoti nuo šakų ir kamieno lūžimo atliekant lajos surišimą, kaip genint ištaisyti prasto genėjimo klaidas, retinti per tankius medynus, patarė, kaip reikėtų elgtis su netinkamai nugenėtų liepų alėjų medžiais – bandyti juos išsaugoti ar vis dėlto atsodinti naujus medžius, demonstravo oro kastuvų darbą, atliko šaknyno atidengimą ir kt.

„Mintis surengti tokią konferenciją kilo todėl, kad vis dar nemokame taisyklingai genėti medžių, labai reikia profesionalų patarimų ir pagalbos, – „Švyturiui“ sakė konferencijos organizatorė muziejaus Gamtos skyriaus vedėja Jurgita Tertelienė. – Su Lietuvos arboristų asociacijos (LAA) direktoriumi Renaldu Žilinsku susipažinau prieš dvejus metus, kai ieškojau specialisto Žiemos sode augančiam fikusui nugenėti. Būtent arboristai yra ne tik sukaukę daug teorinių žinių apie medžių poreikius, bet ir turi specialią įrangą, techniką. Genėjimas ar kirtimas, ypač didelių medžių, yra pavojingas darbas, jį turi atlikti tinkamai paruošti ir griežtai saugos reikalavimų besilaikantys specialistai. Pernai rudenį arboristų pagalbą prireikė siekiant išsaugoti garsųjį Kretingos dvaro parko ąžuolą, kuris labai drevėtas. Būtent tada ir kilo sumanymas organizuoti mokymus ne vien istorinius parkus prižiūrintiems specialistams, bet ir botanikos parkų darbuotojams, komunalininkams bei visi visuomenei. Sumanymas labai pasiteisino, nes norą dalyvauti konferencijoje pareiškė apie 50 specialistų iš įvairių šalies savivaldybių, botanikos parkų, Kultūros paveldo departamento. Labai gaila ir liūdna, kad konferencija tikrai aktualia tema pačių kretingiškių nesudomino – dalyvavo vienintelė Kūlupėnų seniūnė“.

Arboristas yra medžių sodinimo, rūpinimosi ir priežiūros meno ir mokslo specialistas. Jis parenka reikalingą genėjimo būdą ir išgeni medį taip, kad šis taptų sveikesnis, išvaizdesnis ir saugesnis. Arboristas gali nustatyti, ar tikrai medis turi būti šalinamas – jo nebegalima kitaip išsaugoti ar išgenėti, pagelbsti avariniu atveju. Medžių sodinimo paslaugas atliekantys arboristai gali patarti, kokia rūšis labiausiai tinkama konkrečioje vietovėje, kad ateityje medis nekeltų problemų ir kt.

Konferencijos dalyviams R. Žilinskas pristatė Trakų Vokės parko Rytinės alėjos arboristinį įvertinimą, taip pat kalbėjo apie parkuose augančių vaismedžių, spygliuočių ir jautrių genėjimui medžių rūšių genėjimo

Mokslinėje-praktinėje konferencijoje dalyvavo apie 50 specialistų iš įvairių šalies savivaldybių, Kultūros paveldo departamento, istorinius parkus ir miestų medžius prižiūrinčių institucijų ir botanikos parkų.

Aisto Mendeikos nuotr.

specifiką ir daromas klaidas. „Esmenis faktorius prižiūrint vaismedžius – gausus ir sveikas derlius. Senujų parkų soduose prioritetai perskirstomi: esminiu tampa estetinis vaizdas. Čia vaismedžius rekomenduojama prižiūrėti taikant bendruosius priežiūros principus – formuoti ir palaikyti būdingą rūšiai lajos formą ir struktūrą“, – teigė R. Žilinskas.

Kalbėdamas apie spygliuočius, jis akcentavo, kad laisvai augantys spygliuočiai paprastai negenimi, formuoti tenka tik sužalotą lają. Kiparisinių šeimos augalams pakanka nulgynti lūžio vietą; tujos pakencia dalies šakų pašalinimą formuojant skėčio pavidalo arba spiralines lajas; eglių ir kėnių nesunkiai išvertia viršūnių pašalinimą, o pušys genimos retai, nebent norint pakelti lają. „Genint pušis iš karto nereikėtų pašalinti daugiau nei 3 šakų arba vieno, žemiausio, vainiko. Neretai sausos šakos brandžioms pušims prideda savotiško žavesio, tad

derėtų pasvarstyti, ar verta jas šalinti“, – patarė R. Žilinskas.

Klevus, beržus, skroblus, riešutmedžius ir kai kurių kitų rūšių augalus arboristų asociacijos vadovas patarė genėti tik su lapais arba iš karto po lapų numetimo. Kitu atveju žaizdos šlapiuos ilgą laiką. Atsakymas į klausimą, ar medžiams kenkia sulos leidimas, R. Žilinskas akcentavo, jog nuomonių yra visokių, tačiau moksliniais tyrimais įrodyta, jog didelės žalos tekėjimas medžiui nepadaro. „Žinoma, jeigu labai dažnai sulą leisime, metams bėgant pasekmės išliks“, – tikino pranešėjas.

Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Miesto ūkio ir transporto departamento Miesto tvarkymo ir aplinkos apsaugos skyriaus Želdynų poskyrio vedėja Giedrė Čeponytė kalbėjo apie pagrindinius želdynų diferencijuoto tvarkymo principus Vilniaus miesto pavyzdžiu, kraštovaizdžio ir želdynų ekspertų

pranešimą „Senujų dvarų ar miesto parkų rekonstrukcijų problemos medžių atžvilgiu. Šaknynas ir lajos“, kraštovaizdžio ir želdynų ekspertų grupės (KŽEG) ekspertas, Kraštovaizdžio architektų sąjungos (LKAS) narys Steponas Deveikis atskleidė profesionalo požiūrį į senuosius dvarų parkus: kas geriau – atkurti ar kurti naują, taip pat kalbėjo apie alėjas ir pavienius senuosius medžius dvarų ir miestų parkuose, kaip kurti pagrindinius akcentus.

Konferencijos dalyviams, žinoma, buvo priminta Kretingos dvaro parko praeitis, apie jo dendrofloros įvairovę ir būklę papasakojo A. Stulginskio universiteto dėstytojas dr. Julius Bačkaitis, kuris praktinės renginio dalies metu dvaro parke mokė retinti pušų ir ąžuolų medynus. Lietuvos arboristų asociacijos atstovai pademonstravo vieno saugotino medžio genėjimą, mokė genėti pažeistos lie-

Konferencijos organizatorė Kretingos muziejaus Gamtos skyriaus vedėja Jurgita Tertelienė ir Lietuvos arboristų asociacijos (LAA) direktorius Renaldas Žilinskas, kuris kalbėjo apie parkuose augančių vaismedžių, spygliuočių ir jautrių genėjimui medžių rūšių genėjimo specifiką ir daromas klaidas.

grupės (KŽEG) ekspertas, fitopatologas, Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegijos (KMAIK) direktoriaus pavaduotojas Remigijus Bakys skaitė

puų alėjos atkarpa.

Mokslinę konferenciją finansavo Lietuvos kultūros taryba ir Kretingos rajono savivaldybė.

Lietuvos arboristų asociacijos atstovai konferencijos dalyviams pademonstravo vieno saugotino medžio genėjimą, mokė genėti pažeistos liepų alėjos atkarpa.

Jolantos Klietkutės nuotr.